

50 godina Povijesnog društva otoka Krka (razgovor s dr. sc. Tomislavom Galovićem i dr. med. Milanom Radićem / razgovor vodio dr. sc. Josip Mihaljević)

Sažetak

U ovom odjeljku časopisa *Pro tempore* donosimo autorizirane tekstove sudionika radijske emisije „Povijesne kontroverze” (epizoda 23) koja je snimana 3. veljače 2020., a emitirana 27. veljače 2020. godine na Trećem programu Hrvatskog radija, a tematski je bila posvećena 50. obljetnici utemeljenja Povijesnog društva otoka Krka, napose njegovoj izdavačkoj djelatnosti. Emisija je stoga jednostavno nazvana: „50 godina Povijesnog društva otoka Krka“. Voditelj i urednik emisije je dr. sc. Josip Mihaljević (povjesničar s Hrvatskog instituta za povijest u Zagrebu), a gosti su bili doc. dr. sc. Tomislav Galović (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, glavni urednik *Krčki zbornik*) i dr. med. Milan Radić, aktualni predsjednik Povijesnog društva otoka Krka, koji se u emisiju uključio putem telefonske linije. U emisiji je bio pročitani i opširniji izvadak iz teksta pok. akademika Petra Strčića pod naslovom „Uloga i značenje povijesti otoka Krka kao osnovice djelovanja Povijesnoga društva/udruge otoka Krka (1969. – 2009.)” (*Krčki zbornik* 69/2013)./*Krčki zbornik*, (Krk Almanac - Miscellanea di Veglia - Sammelband der Insel Krk)./

Otok Krk stari su Rimljani u antičko doba prozvali „zlatnim otokom“ – *insula aurea*, prvenstveno zbog njegove ljepote i ugodne klime. Njegovo pak kulturološko i povijesno nasljeđe razlog je zbog kojeg ga mi danas smatramo i kolijevkom hrvatske kulture i pismenosti. Od Bašćanske ploče, hrvatskih glagoljaša, preko Krčkih knezova, pa sve do burnih događanja u 20. stoljeću Krk

je bio važna lokacija hrvatske povijesti, a zahvaljujući djelatnosti Povijesnog društva otoka Krka, danas možemo reći da je to jedan od historiografski bolje obrađenih hrvatskih krajeva. O dragocjenoj povijesti otoka Krka, polustoljetnom Povijesnom društvu otoka Krka i njegovu *Krčkom zborniku*, ali i znanstvenicima koji su Krku posvetili svoja znanstvena istraživanja razgovaramo s dr. sc. Tomislavom Galovićem.

Kratki životopis

Doc. dr. sc. Tomislav Galović rođen je 1979. godine u Novoj Gradiški, a od 1984. živi u Malinskoj na otoku Krku. U obližnjim Bogovićima završava osnovnu školu, a srednju u Pazinu, u Pazinskom kolegiju – klasičnoj gimnaziji. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je studij jednopredmetne povijesti na Odsjeku za povijest, arhivistiku na Odsjeku za informacijske znanosti te latinski jezik i rimsku književnost na Odsjeku za klasičnu filologiju. Poslijediplomski (trogodišnji doktorski) studij hrvatske povijesti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu s užom specijalizacijom iz srednjovjekovne povijesti završio je 20. srpnja 2010. godine obranom disertacije *Libellus Policorion – Rogovski kartular (diplomatičko-povijesna analiza)* pod mentorstvom prof. dr. sc. Mirjane Matijević Sokol. Od 2003. zaposlen je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu na kojem predaje predmete iz pomoćnih povijesnih znanosti i hrvatske srednjovjekovne povijesti. Od 2019. predstojnik je Katedre za pomoćne povijesne znanosti i metodologiju historije na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Član je i suradnik Znanstvenog centra izvrsnosti za hrvatsko glagoljaštvo pri Staroslavenskom institutu u Zagrebu pod vodstvom prof. dr. sc. Milana Mihaljevića. Tajnik je Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti. Glavni je urednik znanstvenog časopisa *Krčki zbornik* te glavni urednik časopisa *Baščina* Društva prijatelja glagoljice u Zagrebu. Član je uredništva časopisa *Fontes, Izvori za hrvatsku povijest* potom *Radova Filozofskog fakulteta u Sarajevu (Historija, Historija umjetnosti, Arheologija)* te uredništva (urednik za povijest) *Hrvatske revije*. Dobitnik je Državne nagrade za znanost za 2004. koju dodjeljuje Hrvatski sabor i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.

Dr. Galoviću, dobar dan i dobro došli u „Povijesne kontroverze“. Današnja tema nije toliko kontroverzna, ali jedna je od onih koju rado ugošćavamo u našoj emisiji. Zapravo želimo prikazati dobre prakse. Danas prikazujemo dobru praksu jednog povijesnog društva vezanog za jedno od najvažnijih mjesta naše starije, ali i mlađe povijesti, otoka Krka. Otok Krk jedno je od ključnih mjesta hrvatske povijesti. Možete li nas ukratko podsjetiti zašto Bodulija – Krk ima posebno mjesto u hrvatskoj povijesti i kulturi?

Dobar dan, hvala na pozivu, lijep pozdrav svim slušateljima „Povijesnih kontroverzi“. Hvala na tom kompleksnom pitanju! Zaista otok Krk ima posebno mjesto u našoj memoriji – možemo to tako reći – nacionalnoj povijesti iz nekoliko razloga. Znači *gore-dolje sad*, Krk je najveći otok, iako se Cres tu *al pari* stavlja uz bok. Naime, dugo je Krk bio najveći otok pa i sad volim reći – ako

bude trebalo, mi ćemo na Krku nasuti još malo, malo ćemo proširiti otok pa da dođemo na to (tj. istu površinu). Dugo je bio najveći u enciklopedijama, sad je Cres preuzeo to vodstvo za malu, malu, malu veličinu. Ali šalu na stranu, kulturno-povijesna baština otoka je zaista prvorazredna. Ne samo zbog starijih razdoblja nego i događaja, suvremenog, nama recentnog vremena koje svjedoči da je Krk nalazio svoje mjesto, važno istaknuto mjesto u hrvatskoj povijesti. Ako bacimo samo pogled – prelazeći – prapovijest te odemo u srednji vijek – Bašćanska ploča, jedan od naših najvažnijih nacionalnih simbola – preko velikaškog hrvatskog roda krčkih knezova Frankapana pa sve do naših dana – kada se 1990-ih godina upravo u Malinskoj, u kolovozu 1990. pisao nacrt prvog hrvatskog demokratskog ustava. Samo te tri točke ovako da spojimo – tu je već Krk signiran na hrvatskoj i europskoj karti kao važno mjesto, važna destinacija.

Godine 2019. navršilo se točno 50 godina od osnivanja Povijesnog društva otoka Krka. Predlažem da najprije pročitamo dio teksta akademika Petra Strčića pod naslovom „Uloga i značenje povijesti otoka Krka kao osnove djelovanja Povijesnoga društva/udruge otoka Krka (1969. – 2009.)”, koji je objavljen u Krčkom zborniku 2013. godine.

Tekst akademika Petra Strčića:

„Naime, u 60-im godinama 20. st. dr. fra Nikola Španjol Ludovico iz dobrinjskoga Gostinjca, voditelj knjižnice i muzeja (prvi je počeo podrobnije sredi-vati) u višestoljetnome franjevačkome samostanu u zaljevu na krčkome otočiću Košljun, nije uspijevaio potaknuti tadašnje crkvene, političke, kulturne i druge djelatnike o. Krka niti Krčane znanstvenike i stručnjake izvan otoka da se objavi jedan cjelovit interdisciplinarni zbornik o povijesti toga samostana. Povjesničar mons. Ivan Žic-Rokov iz Punta, kanonik, kancelar i generalni vikar Krčke biskupije u gradu Krku, podsjetio je fra dr. Španjola na mene, tada njemu osobno nepoznatoga, iz iste zavičajne Dobrinjštine, tada asistenta Sjevernojadranskoga instituta JAZU (danas: Zavod za povijesne i društvene znanosti HAZU s Područnom jedinicom u Puli) te tajnika Ogranka Matice hrvatske i Povijesnog društva Rijeka. Mons. Žic veoma me dobro poznavao jer sam često istraživao u arhivu Krčke biskupije i njegov dio sredio, a dr. Španjol nije, iako sam često istraživao i pomagao uređivanje i u košljunskome samostanskome arhivu, muzeju i knjižnici. No stjecajem okolnosti redovito smo se mimoilazili tijekom boravaka na Košljunu. Međutim, taj veoma agilni i mobilni franjevac tada je doslovce odmah došao u riječki Akademijin institut. Nakon našega višesatnog veoma ‘živahnog’ razgovora prihvatio je moj prijedlog da zbornik ne bude samo knjiga o košljunskome samostanu jer nemamo dovoljno znanja, niti znanstvenika i stručnjaka. Bolje da se krene sa stalnom, čak periodičnom edicijom zasebnoga, budućega društva na otoku Krku, koje možemo osnovati pa će se s vremenom doći i do knjige o samostanu. Treba slijediti kao uzor agilno riječko Povijesno društvo i njegov *Jadranski zbornik*, kao i veoma plodne rezultate najstarijega hrvatskoga znanstvenoga instituta (od 1945. u Sušaku, današnjem istočnom dijelu Rijeke, od 1948. u Akademiji, te je i danas njezin Zavod s Područnom jedinicom u Puli). Uskoro smo zajedno

posjetili predsjednika Skupštine općine (tada cijeloga) o. Krka Antona Hriljca, Vrbničanina, koji je već ranije bio podržao prvobitni projekt dr. Španjola o košljunskome zborniku. Franjevac je krenuo u veoma široku akciju, a i ja sam dobivao podršku pa i vodećih članova Povijesnog društva Hrvatske. Tako sam, npr., 1968. god. na Krk doveo na sastanak u Općinu i prof. dr. sc. Mirjanu Gross, u međunarodnim razmjerima uglednu povjesničarku, zagrebačku sveučilišnu profesoricu i predsjednicu navedenoga središnjega Povijesnoga društva SR Hrvatske (nažalost, preminula je 2012. godine u vrlo visokim godinama životna vijeka), koje je imalo niz područnih društava. Bilo je, dakako, uobičajenih prepreka (izričito ističem: ne i partijskih, iako nismo bili članovi SKH), no dr. fra Španjol i autor ovog priloga sve su brzo i praktično svladali, uz svesrdnu pomoć niza drugih Bodula na otoku i izvan njega.“ (*Krčki zbornik* 69/2013, 244-245)

Nakon ovog isječka dijela teksta akademika Strčića o osnivanju Povijesnog društva otoka Krka, možete li nam reći koja je bila misija i koji su bili glavni ciljevi Društva?

Kao što smo mogli čuti iz priloga, akademik Petar Strčić je osoba koja je iznimno zaslužna za djelatnost Povijesnog društva, kao i njegovo utemeljenje. Glavni inicijator bio je fra Nikola Ludoviko Španjol, franjevac s Košljuna. Krenulo se prvotno s idejom da se napravi zbornik o samom Košljunu pa je to preraslo u drugu ideju o zborniku o otoku Krku i tako je sve zapravo krenulo: 1970. godine je izišao prvi svezak, a 1969. je osnovano Povijesno društvo otoka Krka. To su zapravo, ako malo bolje pogledamo, godine kada u historiografiji dolazi do aktivacija povijesnih društava koji rade upravo na ovim prostorima. Oni promoviraju, istražuju lokalne, manje prostore – gradove ili općine, ili u ovom slučaju otok Krk koji je imao tu sreću da se u jednom ključnom trenutku okupila ekipa intelektualaca kako iz crkvenih tako iz svjetovnih krugova – gdje su odlučili utemeljiti Povijesno društvo otoka Krka s glavnim ciljem proučavanja povijesti otoka Krka, ali i svih drugih znanstvenih disciplina koje imaju veze i koje se mogu primijeniti na povijest i sadašnjost otoka Krka. Današnjim rječnikom govoreći, to je bilo inter- i trans- multidisciplinarno društvo koje je u sebi primarno okupljalo povjesničare, ujedno i pravne povjesničare, ekonomiste, liječnike, glazbenike, svećenike, geologe, geografe itd., a koji su imali interes za istraživanje otoka Krka u cjelini. Tako da je u tom prvom velikom *Krčkom zborniku*, svesku 1. iz 1970. godine, zaista jedna lepeza radova. Do danas je prvi svezak ostao nenadmašen upravo tom interdisciplinarnošću. Još ga koristimo i možemo se njime pohvaliti. To je zbornik koji je – kad je dobro bio zasaden u smislu organizacijski i s ljudima – naprosto bio osuđen na uspjeh. Trebalo je, dakako, dosta rada, dosta truda ulagati u sve to. Puno su tome pridonijeli upravo svi istraživači, ali i svi volonteri, jer ipak je ovo Društvo koje djeluje na volonterskoj bazi. Istaknuo bih iz primjera sadašnjeg predsjednika dr. med. Milana Radića, mog prijatelja, koji je jedan *fenomen* – ja bih to tako nazvao. Ide u red doktora medicine koji su izrazito orijentirani prema istraživanju povijesti svoga kraja ili šireg kraja, ne samo u užem smislu, koji iza sebe ostavljaju lijepa pisana djela. Uglavnom se bave razdobljima 20. i 19. stoljeća,

zapravo i onih razdoblja u kojim su oni aktivno participirali, živjeli i stvarali. To dr. Milan Radić, koji je stručnjak za turizam u 20. stoljeću, iako je – kažem – po primarnoj struci liječnik radiolog, sada u mirovini. Znači skupila se jedna grupa ljudi i evo od 1969. do danas mi lijepo radimo, društvo lijepo djeluje. Sve s ciljem promocije bogate krčke kulturne baštine, ali i drugih segmenata koji, ovisno o vremenu, ljudima i potencijalima, iziđu na vidjelo.

Nakon predstavljanja 70. sveska Krčkog zbornika: doc. dr. sc. Tomislav Galović, akademik Petar Strčić i dr. Milan Radić. Malinska, Općinska vijećnica, 2015.

Kakvi su rezultati Društva u ovom polustoljetnom razdoblju? Po čemu je važno napose u hrvatskoj, pa i u stranoj historiografiji?

Treba ponajprije reći da je to *Krčki zbornik*, krčka periodička publikacija koju je društvo pokrenulo godinu dana nakon svog utemeljenja. *Krčki zbornik* izlazi do dana današnjeg. Bilo je, doduše, nekih vremenskih rupa kada nije najredovitije izlazio, no do danas su izišla 74 sveska, a 75. je u pripremi. Moram napomenuti da su još dva u pripremi za tisak, ali numeracija im je rezervirana pa zapravo imamo dosad 72 potpuna tiskana sveska. Unutar toga su i posebna izdanja Povijesnog društva otoka Krka, potom zasebno *Mala knjižnica »Krčkog zbornika«* s dosad pet objavljenih svezaka te niz *Posebni izdanja* i ostalih izdanja. To je ukupno oko stotinu publikacija koje je Povijesno društvo objavilo u svojih 50 godina. Znači slobodno možemo reći po dvije publikacije godišnje, što je puno za jedno lokalno povijesno društvo koje djeluje na volonterskoj bazi. Ako gledamo po postocima, može biti da su jedne godine objavljena po tri, četiri sveska, pojedinu godinu jedan, a poneke se i stalo, tj. nije objavljen nijedan. Sveukupno to je velika, doista velika biblioteka. Možemo je nazvati zavičajnom bibliotekom otoka Krka koja je ispunjena kvalitetnim radovima. To su znanstveni radovi, stručni radovi, svi koji su prolazili uobičajenu kategorizaciju u znanstvenim publikacijama kakve jesu. Naš najprepoznatljiviji simbol je upravo ta naša knjiška, odnosno periodička djelatnost.

Obilježavanje 30. obljetnice rada Povijesnog društva otoka Krka (1969. – 1999.) u franjevačkom samostanu na Košljunu. S lijeva na desno: dr. sc. fra Bernardin Škunca, dr. Milan Radić i fra Stjepan Žužić. Košljun, 1999.

Čut ćemo uskoro i dr. Milana Radića. Međutim, prije toga bih htio u nekoliko kratkih crtica skrenuti pozornost na biografiju dr. Radića .

Kratki životopis

Milan Radić ml., dr. med. (r. 1947.) iz Malinske, umirovljeni je liječnik, specijalist radiolog, zauzeti društveni radnik. Rođen u turističko-ugostiteljskoj obitelji, osnovno školovanje započeo je u Bogovićima, a prosljedio u Rijeci, kamo se u međuvremenu preselila i obitelj. Zatim je nastavio studij medicine i specijalizaciju iz radiologije. Nakon studija dolazi u Malinsku i do umirovljenja radi u liječničkoj specijalizaciji u Domu zdravlja u Krku. Uz redoviti posao dr. Radić je neprestano angažiran na raznim poljima, na mjesnom i širem otočnom planu. Osim stručnih i znanstvenih radova iz područja medicine, objavio je nekoliko knjiga i niz članaka vezanih uz turizam i mjesnu povijest, a istodobno je na čelu turističkih zajednica u Malinskoj i otoka Krka. U povodu 100. obljetnice organiziranog turizma u Malinskoj (1909. – 2009.), objavio je bogato opremljenu monografiju naslovljenu *Voljenoj vali* (2009.). Dugi je niz godina predsjednik Povijesnog društva otoka Krka, a time i predsjednik Uredničkog vijeća pojedinih svezaka *Krčkog zbornika*. Skupljač je razglednica Malinske koje često objavljuje na zadnjoj stranici općinskog lista *Naši zvoni* u rubrici „Malinska u vremeplovu razglednica“. Milan Radić prisutan je u mnogim društvenim i kulturnim događanjima širega dubašljanskoga područja.

Dr. Radić, vi ste dakle predsjednik Povijesnog društva otoka Krka. Možete li dati pregled prvih 50 godina društva koje je Društvo navršilo već 2019. godine?

Dobar dan i vama! Pa to što ste rekli, Povijesno društvo otoka Krka osnovano je 26. travnja 1969. godine u gradu Krku. Inicijativa o pokretanju tog Povijesnog društva datira nešto ranije. Pokrenuo ju je jedan fratar s Košljuna, on se zvao fra Ludoviko Španjol, Nikola Španjol. On je bio kustos u njihovu muzeju na otočiću Košljunu, gdje su franjevci, i želio je napraviti zbornik o franjevcima. No nije baš naišao na suradnike i onda je zatražio pomoć ondašnjeg asistenta u Sjevernojadranskom institutu u Rijeci, koji je Akademijin, a to je bio povjesničar Petar Strčić koji je također iz Dobrinjštine kao i fra Ludoviko. Oni su se složili da možda nije vrijeme za taj zbornik o franjevcima, ali dogovorili su se za jednu ediciju o otoku Krku. Kako su bili dosta agilni, obišli su u to vrijeme relevantne, turističke društvene institucije, školu, crkvu itd. Na otoku Krku naišli su na dobar prijem pa su dobili i dobru podlogu da to pokrenu, a samu inicijativu podržalo je i nekoliko intelektualaca, i crkvenih i svjetovnih, kako s otoka, tako i s kopna, iz Zagreba i Rijeke koji su bili otočani i koji su onda ondje radili. U travnju 1969. godine dolazi do osnivačke skupštine u gradskoj vijećnici. Onda je izabran i prvi predsjednik Društva, to je bio posebni savjetnik Ljubo Karabaić iz Punta koji je radio u Rijeci, a dr. Nikola Španjol, koji je bio kustos franjevačkog samostana, postao je potpredsjednik društva. Izabrana je i blagajnica, to je bila Katica Zec, nastavnica u školi u Krku. Zatim je biran i Upravni odbor kancelar odnosno generalni vikar Krčke biskupije Ivan Žic-Rokov. Za glavnog urednika *Krčkog zbornika* i tajnika tog novoformiranog društva izabran je Petar Strčić, kasnije akademik. On je zapravo bio glavni urednik *Krčkog zbornika* od njegova samog početka, od osnivanja i prvog tiskanja zbornika, a to je bilo već 1970. godine, pa sve do svoje smrti, što je bilo prošle godine, dakle 2019. kontinuirano. I Društvo radi kontinuirano i radilo je i u najtežim trenucima rata i poraća i tako, a u to vrijeme bili smo i najplodniji što se tiče izdavačke djelatnosti.

Htio bih napomenuti da se mora uzeti u obzir da Povijesno društvo ipak djeluje i njegov *Krčki zbornik* izlazi na otoku Krku, koji je limitiran i gospodarskim i demografskim resursima, pa je pothvat tim veći što kontinuirano djeluje takvo društvo koje je do sada, u 50 godina, objavilo 75 svezaka *Krčkog zbornika*. To vam je, kad bi se po prilici računalo, oko 16 tisuća stranica pisanih uglavnom o temama iz povijesti, ali zadire se i u sve druge segmente života na otoku Krku. S time da je veliki broj suradnika okupilo Društvo, sve skupa negdje oko 600 suradnika ima u tim zbornicima, a to je zapravo dosta velik pothvat. Osim izdavačke djelatnosti, sudjelujemo i u organiziranju različitih skupova sami, odnosno u suradnji sa svim relevantnim i poznatim institucijama naše države. Mi smo 1971. već imali jedan skup u Haludovu, u hotelskom gradu Haludovo (u Malinskoj), kad je bio u funkciji, o Zrinsko-frankopanskoj uroti. Zatim smo imali više simpozija o Bašćanskoj ploči, o Staroslavenskoj akademiji u Krku, o melografu Nedjeljku Karabaiću. Isto tako imali smo i simpozij o filologu Ivanu Milčetiću Matini te smo 2015. imali i simpozij, tj. Okrugli stol u povodu 25 godina Ustava Republike Hrvatske čiji je tekst pisan baš

u Malinskoj u hotelu Palacu u hotelskom gradu Haludovo. Poslije toga smo izdali i jednu knjižicu vezanu za taj simpozij. Rad je baziran na radu pojedinaca, ali najpoznatiji smo po izdavačkoj djelatnosti.

Što možemo očekivati od Društva u budućnosti? Pripremate li neke nove projekte, knjige ili nešto slično?

U budućnosti sve ovisi o tome koliko ćemo imati novca. Moram napomenuti da naši članovi Uredništva i Predsjedništva rade *pro bono*, znači svi su volonteri u tom smislu, ali troškovi izdavanja dosta su veliki pa se moramo snalaziti na različite načine. Ako budemo uspjeli skupiti dovoljno sredstava, planiramo početkom ožujka jedan opći zbornik koji će u svojoj prvoj trećini imati tekstove vezane za ovu našu obljetnicu 50 godina kontinuiranog rada Povijesnog društva. Uz druge članke, jasno, zatim planiramo u toj seriji Mala knjižnica »Krčkog zbornika« izdati knjižicu vezanu za fra Anđelka Badurinu koji je ostavio puno traga u samostanu u Portu, a bio je i glagoljaš. Računamo da ćemo i sudjelovati kao suorganizatori na simpoziju vezanom uz obljetnicu 100 godina od rođenja akademika Branka Fučića, koji će biti u Malinskoj negdje poslije ljeta. Vjerojatno ćemo se javiti i sudjelovati na Kongresu povjesničara koji će se organizirati u Rijeci.

U svakom slučaju, dr. Radiću, čestitam vam na 50 godina ovog Povijesnog društva, na njegovu uspješnom radu i Vama kao dugogodišnjem predsjedniku!

Ja sam treći u nizu. Znače, kod nas biraju predsjednike kad umru, tada biraju novog, pa možda ćemo mi prekinuti tu tradiciju.

Dr. Galoviću, izdavačka djelatnost je vjerojatno i ono najvrednije, što ste i vi ranije istaknuli, u djelatnosti vašeg Društva. Što još možete reći o samom Krčkom zborniku, kakvi su sve radovi objavljavani, što se sve doznalo tijekom ovih 50 godišta Krčkoga zbornika?

Puno se toga doznalo, mora se reći da zapravo, ako gledamo druga povijesna društva u Hrvatskoj, ali i šire, nema zapravo usporedivog društva koje bi imalo kontinuiran rad, kontinuiranu djelatnost upravo na tom planu. A što se objavljivalo na tom planu, tu je zaista pregršt različitih radova, različitih područja, od primjerice medicinskog – hereditarni nanizam u bašćanskom kraju, pa o Antonu Mahniću, krčkom biskupu – to je zapravo doktorat velečasnog Antona Bozanića, objavljen također unutar serije *Krčkoga zbornika*. Tu je i njegova knjiga *Hrvatsko iseljeničtvo u Sjedinjenim Američkim Državama i Krčani u New Yorku*. Potom od svake općine današnjeg Krka, kako je ustrojen, pokrili smo sve lokalne samouprave jednim, dvama, trima ili više izdanja neovisno o tom jesu li to monografije ili članci. Posebice je akademik Petar Strčić bio okrenut prema svom rodnom kraju, Dobrinjštini. On je rođen na Krasu te je cijeli niz publikacija posvetio svom rodnom kraju, ali – kažem – gledajući i sva druga mjesta na Krku – Omišalj, Malinska, Šotovento, odnosno Poljica, to je zapadni dio otoka Krka, potom sâm grad Krk, Punat, Baška, Vrbnik, Dobrinj.

Sve su to veća mjesta koja su pokrivena djelatnošću Povijesnog društva otoka Krka i uvijek se težilo tome da se nalaze suradnici s otoka ili izvan njega koji se bave krčkim temama: da oni objavljuju kod nas u našoj periodici i da, po mogućnosti, budu i članovi našeg Društva. Istina, povijest je nosivi dio djelatnosti Povijesnog društva otoka Krka. Kažem, Društvo je otvoreno i za sve druge inicijative, od različitih znanstvenih skupova spomenut ću samo znanstvene skupove u kojima je Povijesno društvo participiralo na ovaj ili onaj način. Primjerice, prije nekoliko godina obilježili smo pet i pol stoljeća samostana Svete Marije na Glavotoku, u čemu je Povijesno društvo aktivno participiralo. Potom obilježavanje Staroslavenske akademije, a popratili smo skup o Ivanu Mičetiću, kao i nekoliko drugih skupova koji su u pripremi u kojima Povijesno društvo aktivno participira.

Danas smo više puta spomenuli akademika Petra Strčića, imali smo već ranije čitanje iz njegova teksta. Predlažem da u našoj rubrici iz pisanih djela još jedanput poslušamo jedan drugi isječak iz njegova ranije spomenutog teksta, dakle o ulozi i značenju povijesti otoka Krka kao osnove djelovanja Povijesnog društva, objavljen u Krčkom zborniku 2013. godine. Čut ćemo još jedan dio njegova, ranije spomenuta teksta koji govori o prvim godinama, o ulozi i značenju povijesti u djelovanju Društva i o njegovu pogledu na to, zapravo burno razdoblje.

Akademik dr. sc. Petar Strčić (1936. – 2019.)

Iz pisanih djela

Tekst akademika Petra Strčića:

„Nažalost, isto tako zaslužan dr. fra Nikola Španjol Ludoviko nije dočekaio plodne rezultate pa tako ni izlazak tiskanoga prvog sveska *Krčkog zbornika* jer je relativno iznenada za sve nas i na našu veliku žalost preminuo već sljedeće 1970. godine (4. siječnja, a rođen je 25. kolovoza 1897.). Tako da smo u prvo-me svesku te iste godine – u kojem stoji da je i on član Uredničkoga odbora, jer je i dr. Španjol u rukama imao materijale – Beata Gothardi Pavlovska i ja o njemu objavili tekst u rubrici *U spomen*. Ali, dakako, i danas tome veoma mar-ljivome redovniku Male braće, svećeniku, visoko kulturnom čovjeku te dok-toru znanosti odajemo veoma visoko poštovanje i dugujemo mu bezgraničnu zahvalnost jer bez njegova praktičnoga i drugoga rada teško da bi se krenulo od nulte točke pa tako i stiglo do realizacije brojnih poslova, pa i onih drago-cjenih kako bi se stiglo na visine, a na kojima smo plodni i danas, te s pravom govorimo o njima kao takvima. (...) Našao se i pokojni zavidnik, što je ljudski uobičajeno i razumljivo. No njihovi uglavnom tajni prigovori nadležnim insti-tucijama mogli su nanijeti i bitnije štete, napose u znamenitome *Hrvatskome proljeću* na prijelazu već iz 60-ih u 70-e godine, kada je Društvo tek proradilo i kretalo se, primjerice, u izdavanje *Krčkoga zbornika*. Naime, dio vodstva Druš-tva interno je proglašen pogubnim hrvatskim nacionalistima, napose u vezi sa sadržajima velikoga znanstvenog skupa, održanoga upravo 1970. godine u Malinskoj. Ali i stoga što sam 60-ih godina bio istodobno tajnik riječkoga naj-uspješnijeg Ogranka Matice hrvatske u Hrvatskoj, ali i stoga što me tih godina direktor Instituta za historiju radničkoga pokreta i NOR-a dr. Franjo Tuđman privatno posjetio i u mojem rodnome Krasu, a on je postao jedan od vodećih „proljećara” te uskoro završio u zatvoru. No političko, partijsko, boračko, pro-svjetno, gospodarsko i drugo vodstvo tadašnje Općine cijeloga otoka Krka u bitnome je stalo uz Društvo te su nas predstavnici odlučno branili i obranili na sastanku u Poglavarstvu Općine u Krku. Na jednome sastanku u počeci-ma 70-ih godina bio je prisutan čak i tadašnji sekretar Izvršnoga komiteta CK SK Hrvatske Josip Vrhovec. Uspjelo se izdržati i održati pa je upravo u doba slamanja *Hrvatskog proljeća* bilo moguće već 1971. godine pokretanje i niza *Posebniih izdanja*, odnosno objavljivanja i njihova 1. sveska pod zaista intrigantnih naslovom: *Zapisnici sjednica i skupština Hrvatske čitaonice 1871. – 1929.*; autori su bili mons. Mihovil Bolonić, kanonik i tajnik Krčke biskupije, te pisac ovoga članka. Štoviše, isto je izdanje objavljeno i kao 4. svezak *Krčkoga zbornika*.“ (*Krčki zbornik* 69/2013, 246-247)

Dr. Galoviću, čuli smo još jedan isječak iz testa akademika Strčića, našeg dragog profesora, nažalost pokojnog akademika. Možete li reći nekoliko rečenica više o akademiku Strčiću. On je zapravo ostavio duboki trag u hr-vatskoj historiografiji, ali ne samo u historiografiji nego i među studentima.

Da, svakako. Naš profesor, akademik Petar Strčić. Osobno s njim sam puno surađivao, upravo nas je Krk povezivao, iako smo se mi bavili drugim temama. Ja sam ipak primarno medievist, a profesor Strčić se više bavio modernom i suvremenom poviješću, ali uvijek je Krk bio naša poveznica. Tako da se uvijek

zajednički radilo i na Povijesnom društvu i na *Krčkom zborniku*. Uistinu, sa zahvalnošću se sjećamo akademika Petra Strčića, koji je rođen 1936., na Krašu, Dobrinjština na otoku Krku, koji je školu završio u Rijeci, potom studirao povijest na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Onda je krenuo po osnovnim školama, jedno je relativno kratko vrijeme predavao, a onda je zapravo pomalo ulazio u znanost kao zaposlenik Sjevernojadranskog instituta Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. To je danas Zavod za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci. Potom je bio zaposlenik u Centru za historiju radničkog pokreta i Narodnooslobodilačkog rata Istre, Hrvatskog primorja i Gorskog kotara. Zatim je bio ravnatelj Arhiva Hrvatske (danas Hrvatski državni arhiv) u Zagrebu – po tome ga zapravo mnogi pamte – i nakon toga ravnatelj Arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu.

Bio je akademik, redovni član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, s tim se također ponosio! Bio je iskusan povjesničar čiji je opus zapravo ogroman. Za mlađe slušatelje treba napomenuti da je profesor Petar Strčić relativno kasno doktorirao. Kad znamo da je rođen 1936. i koje je sve funkcije obavljao, on je zapravo doktorirao tek 1991. godine, u Zagrebu, i to radnjom *Hrvatski narodni pokret u Istri i na Kvarnerskim otocima od kraja 40-ih do početka 80-ih godina 19. stoljeća* pod mentorstvom prof. Mirjane Gross. Odmah treba napomenuti da je taj doktorat golem te u prvom svesku sadrži 500 stranica, a u drugom svesku više od 1000 stranica. To su oni stari doktorati koji su doista veliki... – (voditelj se nadovezuje):

Koji su zapravo bili životno djelo znanstvenika.

Tako je, da! To njegovo djelo nije nikada u cijelosti, tj. potpuno objavljeno. On je pojedine radove ili manje studije objavljivao na temelju toga, ali djelo nije u cijelosti objavljeno. Vidimo da je on puno i dugo radio na svom doktoratu, a ujedno je i puno predavao na različitim fakultetima, akademijama, pa tako na Pedagoškoj akademiji odnosno Filozofskom fakultetu u Rijeci, Puli, također u Zagrebu na Ekonomskom fakultetu u Rijeci i Zagrebu, na Fakultetu političkih nauka – odnosno – znanosti u Zagrebu itd. No važno je da je on iznimno utjecao na utemeljenje Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci 1998. i bio prvi pročelnik toga Odsjeka. Puno je napravio! Mi na Krku zahvalni smo profesoru i akademiku Petru Strčiću jer je on bio taj motor u svoje vrijeme koji je gurao, brinuo se, podjednako i o autorima, financijama, organizaciji, o svemu. Tako da je on zaista nakon sebe ostavio, moglo bi se reći, čistih 50-ak svezaka *Krčkog zbornika*, i to smo 2006. godine bibliografski opisali te mu posvetili taj zbornik upravo o njegovoj 70. obljetnici života. Tu se najbolje na jednome mjestu vidi što je to Povijesno društvo napravilo, a sve pod palicom akademika Petra Strčića. Kad je profesor već bio u mirovini, dr. Milan Radić i jedna grupa oko njega – i ja sam tu bio – mi smo nekako nastavili taj rad, dakako, koliko smo mogli. Tako da, evo, nastavljamo to. Jako sam zahvalan Povijesnom društvu što mi je ukazalo čast i izabralo me sada na godišnjoj skupštini, koja je bila 2019., za glavnog urednika *Krčkog zbornika*, znači na mjesto pokojnog akademika Petra Strčića.

Za kraj, pitao bih vas nešto o čemu smo ranije razgovarali. U pripremi je novi, 75. svezak Krčkoga zbornika, možete li ukratko otkriti što nas očekuje u tom novom svesku.

E, tako je, 75. će svezak za mjesec-dva dana ugledati strojeve, odnosno svjetlo dana. To je zbornik u kojem nastavljamo našu djelatnost. Imamo nekoliko znanstvenih članaka. Imamo i cijeli tematski blok posvećen upravo 50. obljetnici, odnosno 50. godišnjici Povijesnog društva otoka Krka, gdje se prisjećamo tih događaja, vrednujemo i svoje vrijeme. Evo spomenuo bih, primjerice, da radimo i radili smo na vizualnom identitetu Povijesnog društva pa je Perica Dujmović, grafičko-likovni urednik naših edicija, zapravo autor loga Povijesnog društva koji je vrlo prepoznatljiv. To su kockice, u pozadini je Bašćanska ploča, a u jednoj kockici je geografski prikaz otoka Krka. Time smo se htjeli i malo *brendirati*, tako da radimo na tome. Osim toga, i Filatelističko društvo Krk objavilo je prigodnu marku, pardon, prigodnu dopisnicu sa žigom. Na taj je način filatelistički obilježeno 50 godina Povijesnog društva otoka Krka.

Upravo u ruci držim tu dopisnicu, nažalost ovo je samo radijski eter, ne možete, dragi slušatelji, vidjeti, ali jako je lijep dizajn Povijesnog društva otoka Krka i, evo, nadam se da ste dobili dojam o djelovanju toga Povijesnog društva i jednoj bogatoj, bogatoj povijesnoj i kulturnoj baštini koju otok Krk i ovo povijesno Društvo čuvaju za sve nas i za europsku kulturu općenito.

Dr. Galoviću, hvala vam na gostovanju u „Povijesnim kontroverzama“.

Hvala vama.

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 17 2022.

Pro Tempore

Časopis studenata povijesti,
godina XVII, broj 17, 2022.

Glavni i odgovorni urednik
Ivan Mrnarević

Zamjenik glavnog urednika
Ivan Ćorić

Uredništvo
Petar Bešlić
Ivan Ćorić
Ivana Đorđić
Ivan Mrnarević
Stanka Mujo
Filip Šimunjak
Marko Zidarić

Urednici pripravnici
Tomislav Bilić
Marija Biščan
Ivan Mudrovčić
Tijana Vokal

Redakcija
Petar Bešlić
Tomislav Bilić
Marija Biščan
Ivan Ćorić
Ivana Đorđić
Ivan Mrnarević
Ivan Mudrovčić
Stanka Mujo
Filip Šimunjak
Tijana Vokal
Marko Zidarić

Tajnik Uredništva
Petar Bešlić

Recenzenti
dr. sc. Zrinka Blažević
dr. sc. Irena Bratičević
dr. sc. Neven Budak
dr. sc. Ivana Buljan
dr. sc. Ivana Gubić
dr. sc. Sanja Lazanin
dr. sc. Ana Pavlović

dr. sc. Hrvoje Petrić
dr. sc. Kornelija Jurin Starčević
dr. sc. Goran Sunajko
dr. sc. Filip Šimetin Šegvić
dr. sc. Zrinka Pešorda Vardić

Lektura za hrvatski jezik
Jozo Akrap
Tina Čatlaić
Mislav Graonić
Lea Ivanković
Lorena Lelek
Marija Mrnjavac
Martina Perak
Nika Pulig
Josipa Skenderović
Darko Vasilj
Jakov Zidarić
Matea Žnidarec

Lektura za engleski jezik
Anamarija Brusić

Oblikovanje
Marko Maraković, FF-press

Prijevod s engleskog jezika
Ivan Mrnarević
Marko Perišić
Filip Šimunjak

Prijevod s mađarskog jezika
Saša Vuković

Izdavač
Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu

Tisak
Studio Moderna d.o.o.

Naklada
Tiskano u 100 primjeraka.

ISSN: 1334-8302

Tvrđnje i mišljenja u objavljenim radovima izražavaju isključivo stavove i mišljenja autora i ne predstavljaju nužno stavove i mišljenja uredništva i izdavača.

Izdavanje ovog časopisa financirano je novcem dobivenim na natječaju za studentske projekte Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i sredstvima koje je ustupio Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta.

Redakcija časopisa Pro tempore iskreno zahvaljuje Odsjeku na financijskoj podršci.

Časopis se ne naplaćuje.

Adresa uredništva

Odsjek za povijest
(za: Uredništvo Pro tempore)
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3, 10 000 Zagreb

Kontakt

casopis.protempore@gmail.com

Web-stranica

<https://protempore.ffzg.unizg.hr/>